

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. K 80, POJEDINI BR. 4 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

K 2. novembra

Radost i zadovoljstvo, kojima smo bili prožeti na dan ovogodišnje obljetnice Balfourove deklaracije u spoznaji dalekosežne vrijednosti, što je ima za postizavanje cilja cionističke stvari, za srećniju budućnost židovskoga naroda, pomučeni su žalosnim vijestima o izgredima, koji su se toga dana zbili u Jeruzalimu.

U Jeruzalimu je jedna grupa po neodgovornim elementima zavedenih Arapa, provalila na 2. novembra, na dan obljetnice Balfourove deklaracije, u židovsku četvrt grada i ondje izazvala izgrede, kojima su pali žrtvom neudžni ljudski životi, i Židova i Arapa, uz oveći broj ranjenika.

Ti su izgredi imali da budu »vidni« odraz nezadovoljstva arapskoga »naroda« sa Balfourovom deklaracijom, protest protiv onog dijela ustanova, sadržanih u mandatu, u kojemu se jasno i nedvoumno izražava volja mandatarske vlasti, da Palestina ima postati domaćinom židovskog naroda.

Treći je to puta iza uvedene civilne uprave u Palestini, što su »vodje« arapskoga pučanstva činima nasilja naumili da predoče svijetu teške posljedice zaključka velikih sila u San Remu u pogledu Palestine.

Sva tri puta protekla je neudžna krv — uzalud. Koliko ovi aranžirani izgredi imaju da budu memento za mandatarsku vlast, toliko imaju da po svome efektu postignu još i drugu jednu svrhu: zastrašenje Židova, koji su čvrsto odlučili, da svoj um, svoju snagu i svoja materijalna sredstva u Palestini ulažu u službu postepene izgradnje židovske domaje.

Da, uzalud je za prošlih izgreda protekla krv, a uvjereni smo, da ne će ni u buduće režiseri izgreda moći da prisile mandatarsku vlast na odreku svoje odluke, na prekršenje riječi, založene židovskom narodu. Još manje moći će da putem nasilja slome čvrstu volju židovskoga naroda, koji će — ne mareći za velike poteškoće, zaprijeke i žrtve — mirno, svijestan svoga prava, prosljeđiti put miroljubivog napućivanja zemlje i ondje stvarati socijalne i gospodarske uvjete, od kojih će svi slojevi pučanstva crpiti koristi.

Poruka lord Roberta Cecila židovskome narodu

Povodom četvrte obljetnice dana, kad je objelodanjena Balfourova deklaracija, primio je „Židovski dopisni ured“ od lord Roberta Cecila ovu poruku židovskome narodu:

„Srdačno čestitam k četvrtoj godišnjici Balfourove deklaracije. Neka mudrost i umjerenost ubiru plodove s drveta, što su ga revnost i genij cionista takouspješno zasadili prije četiri godine.“

To naše uvjerenje opravdava i bezuspješni politički korak, što ga je arapska delegacija poduzela kod britske vlade, u cilju obeskrepljenja Balfourove deklaracije i političkih akata, koji su s njom u vezi, a opravdava ga i nestrpljivost goleme mase židovskih radnika, koji jedva čekaju, da se opet otvore vrata Palestine, kroz koja će proći vedra čela, bez straha pred bilo kakovim izgredima, noseći u zemlju rad i kulturu.

Vjerujemo, da će rovaranju i huškarnju stanovitih aktera, koji stoje u službi efendija, a vjerojatno i nekih političkih interesenata još po koji put uspjeti, da izazovu »ogorčenje« palestinskog ne-židovskog pučanstva. Ali isto tako vjerujemo, da će s vremenom to stanovništvo doći do spoznaje, da ovakove metode nesamo da ne vode ni do kakova cilja, već da su u diametralnoj opreci s njihovim interesima, koji će naći najopsežnije promicanje u razumnom međusobnom postepenom zbližavanju, a u svrhu zajedničkog rada za procvat zemlje.

I u tome pravcu čini se da stvar kreće na bolje. Iza posljednjih izgreda u Jeruzalimu objelodanili su predstavnici nekih javnih i privatnih korporacija jedan proglas, u kojemu riječima iskrenog ogorčenja osudjuju minule izgrede i daju izražaja dubokom žaljenju nad neudžnim žrtvama.

Uvidjavni elementi će se prije ili kasnije odvrnuti od profesionalnih huškača i naći put k međusobnom razumijevanju dvaju bratskih plemena, koja jedno uz drugo mogu da obrate danas još pustu, gospodarski i kulturno zaostalu zemlju, u srećnu i bogatu domaju svega ondjašnjega pučanstva.

Naša je želja, da do toga obrata dođe što prije, kako bi se u nepomučenoj zajednici sve većom energijom mogao

nastaviti započeti rad oko progressa zemlje.

Razmatrajući opseg i intenzitet najnovijih izgreda, o kojima niže donosimo stigle nam vijesti, namiče nam se pitanje, da li je palestinska vlada preduzela sve potrebne mjere, da te izgrede spriječi. Nijesu nam još poznati detalji, ali iz vijesti, što su do sada do nas doprle, razabiremo, da se već neko vrijeme prije samih izgreda u najmanju ruku moglo naslućivati, da dan 2. novembra ne će mirno proći. Znamo, da je antisemitska »Morning Post« već u broju od 2. novembra donijela vijest, da ima brzog javnih obaviještenja, da će toga dana doći do oštih protesta protiv Balfourove deklaracije; znamo, da su cionističke korporacije upozorile palestinsku vladu, da se je bojati izgreda i molile, da preduzme sve potrebne mjere za njihovo spriječenje. Iz daljnjih se vijesti razabire, da su cionističke korporacije zatražile, da se za vrijeme vođenja istrage suspendira jeruzalimski guverner general Storrs, koji je poznat sa svog anticijonizma. Zna se nadalje, da je ovoga puta palestinska vlada pokazala više energije kod ugušenja nemira i progona krivaca, kojih je dosta velik broj uapšen i protiv kojih je određen sumarni postupak. Do faktičnih izgreda — ma da su se iščekivali u cijeloj zemlji — došlo je samo u Jeruzalimu.

Iz svega toga moglo bi se za sad, dok još nijesu poznate potankosti zaključiti, da je palestinska vlada, preduzela u cijeloj zemlji dosta energične mjere, ali kako slučaj u Jeruzalimu pokazuje, ipak nedostatne, da bi posvuda zagarantovale mir. Istraga će pokazati, u koliko su zato odgovorne mjerodavne vlasti u Jeruzalimu.

Ali bilo tomu, kako mu drago, činjenica je, da nesnosno stanje, po kojemu

se u zemlji, koja ima da postane židovskom domajom, baš židovsko pučanstvo od vremena do vremena ugrožava bestijalnim izgredima zavedenog arapskog pučanstva.

Tu treba naći remeduru s najvećim pospješanjem.

Uspješnu pak remeduru može da pruža politička stabilizacija u zemlji. Do te nemože doći, dok je Velika Britanija tek okupatorna vlast u Palestini i dok postoje ograničenja slobodnog useljivanja Židova u zemlju, čijim porastom bi se položaj palestinske vlade u pogledu ostvarivanja Balfourove deklaracije znatno učvrstio. Od odlučne je s toga važnosti za mir i poredak u Palestini, što skorašnja potvrda mandata i ukinuća naredjenja o ograničenom useljivanju Židova u zemlju.

Duboko žalimo nesretne žrtve izgreda, ali one će biti samo podstrek židovskome narodu, da na putu, kojim polazi u Cijon, ubrza korake, kako bi ojačao redove skromnih, ali požrtvovnih radnika oko obnove zemlje otaca.

*

Od Egzekutive u Londonu primili smo ove brzojave:

Demonstracije protiv Balfourove deklaracije. Arapski agitatori pripravili su demonstracije na 2. novembra, da dan Balfourove deklaracije proglašaju danom žalosti. Vlada

zabranila je ovu demonstraciju. Kako se iz Londona javlja, došlo je u Jeruzalimu do nemira.

Službeno izvješće potvrđuje, da je u Jeruzalimu došlo do nemira. Policija je u srijedu raspršila na cesti prema Jafi male arapske čete. Čete su se ponovno skupile da napadnu židovsku četvrt. Između Arapa i Židova došlo je do okršaja. Vojnici patroliraju gradom. Mir je svagdje uspostavljen. Poginulo je 4 Židova i 1 Arapin, 14 osoba ranjeno. Mnoge su osobe uapšene.

Brzovjaj high commissionera ministarstvu za kolonije. Dne 2. novembra u jutro došlo je do nemira u Jeruzalimu, pošto su se pojavile male čete arapske fukare u jafanskoj ulici. Policija ih je raspršila, no oni se doskora skupiše, da navale na židovsku četvrt. Policija je to zaprijehila. Pucalo s obje strane, bačena je jedna bomba. Guverner sa zapovjednikom četa, te mnogi muslimanski odličnici prolazili su ulicama i svagdje uspostavili mir. Kod nemira ubijena su 4 Židova i 1 Arapin, 15 su osoba ranjene i 1 kuća opljačkana. Nekoliko je ljudi uapšeno, krivci će sutra biti sumarno osuđeni.

Brzovjaj Zionist Commission. Od londonske centrale primili smo ovaj brzovjaj cionističke komisije u Jeruzalimu:

»Dne 2. novembra nisu Arapi otvorili svoje dućane. Židovi otvorili su svoje dućane, ali ih i oni zatvorili oko 10 sati. Arapske fukare, većinom mlađi ljudi, skupljali su

se, oboružani šlapovima i demonstrirali su pred jafanskim vratima uzduž jafanske ulice do pošte. Pratile ih je policija, te pritisla u predjel Haram. Tokom dana došlo je više put do napadaja u starom gradu, ubijena su 4 Židova i 1 Arapin, a ranjeno 39, od toga vjerojatno 25 Židova i 14 Arapa. Svi su ubodeni ili istučeni, te na glavi ranjeni, 1 je židovska kuća opljačkana. Obavljeno je više uapšenja. Općenito se drži, da je trebalo odmah izjutra poduzeti oštrije mjere. Do danas u podne vladao je svagdje mir, no ipak je sve zabrinulo. Iz svih dijelova zemlje stižu glasovi, da je mir. Cionistička komisija, Vaad Leumi i druge korporacije traže istragu da se ustanovi odgovornost za sve događaje kao i da se guverner od Jeruzalima riješava vodstva poslova«.

Apel arapskih poglavica. Muftir, gradski načelnik, predsjednik muhamedanskog apelacionog sudišta, predsjednik Egzekutive arapskog kongresa za Palestinu i mnogi drugi odličnici, hrišćanske i muslimanske vjeroispovijesti izdale su ovaj apel: »U ime našeg velikog naroda izrazujemo javno naše najdublje žaljenje nad žalosnim događajima, kojima je život nedužnih ljudi pao žrtvom. Pozivljemo pučanstvo na očuvanje mira i javnoga reda, jer naša prava možemo prema našem osvjedočenju osigurati samo miroljubivim sredstvima. Vlada će bez sumnje ispuniti svoju dužnost, da uzdrži javnu sigurnost, a mi apeliramo na našu braću da vladu podupiru u toj zadaći«.

Izvješće o XII. kongresu

Nastavak dvadeset i pete sjednice.

Predsjedava potpredsjednik Berlin.

Dr. Korngrün izvješćuje u ime

imigracijone subkomisije,

koja stavlja ove predloge:

Opći principi regulisanja židovske emigracije u Palestinu.

1. XII. cionistički kongres traži slobodno i neograničeno useljivanje Židova u Palestinu kao najvažniji preduvjet osnutka židovske narodne domaje.

2. Regulisanje židovske emigracije u Palestini, u skladu sa željom židovskoga naroda i rastućim mogućnostima razvitka zemlje, po cionističkoj organizaciji i u sporazumu s palestinskom vladom.

Organizacija emigracije.

3. Organiziranje i upravu palestinske emigracije prinadleži imigracionoj centrali, koja se ima smjestiti ustrojiti u Palestini i zemaljskim palestinskim uredima.

4. Imigraciona centrala može obzirom na potrebu emigracije u važnim lukama osnovati lučne urede.

5. Zemaljski palestinski uredi mogu prema potrebi da budu lokalni i okružni uredi.

6. Imigraciona centrala u Palestini može nekim palestinskim uredima doznačiti centralne zadaće.

7. Upravu palestinskih ureda vrši komisija, koja sastoji iz zastupnika što ih delegiraju zemaljske cionističke organizacije, posebni savezi i stručne organizacije emigranata.

U onim palestinskim uredima, kojima pripadaju centralne zadaće, imaju zemaljska cionistička organizacija, posebni savezi i ha-

lucim i onda svoje zastupnike, ako ih i nema u toj zemlji.

8. U palestinskim uredima imaju cionistička zemaljska organizacija pravo na toliko zastupnika, da zajedno s mizrahi zastupnicima imaju barem toliko glasova kao zastupnici radničkih grupa zajedno s halucim.

9. Palestinski uredi vode svoje agende po zaključenim principima cionističke svjetske organizacije i uputama centrale za imigraciju.

10. Kongres konstatuje, da su za organizaciju pal. ureda i njihovih resora mjerodavni zaključci londonske konferencije u njihovoj interpretaciji po konferenciji pal. ureda u Moravskoj Ostravi kao i zaključci sjednice A. K. u Pragu.

11. Centralni Palestinski Uredi uzdržavaju se iz centralnih fondova cionističke svjetske organizacije.

Sredstva palestinske emigracije.

12. Produktivni elementi, koji su potrebni za obnovu Palestine mogu u iznimnim slučajevima dobiti zajmove za nadopunjenje putnih troškova iz onih svota, koje će Keren hajesod staviti na raspolaganje palestinskim uredima. U svrhu organizacije emigracije, a na bazi samopomoći emigranata ovlašćuje kongres vodstvo, da putem svojih finansijskih institucija osnuje i podupire centrale i podružnice židovskog kooperativnog fonda.

14. Cionistički finansijski instituti imaju se smjestiti pobrinuti za likvidaciju imetka palestinskih useljenika, te da olakšaju sve finansijske operacije, koje su u savezu sa tim useljnjem.

15. Kongres priznaje potrebu izobrazbe nužnog ljudskog materijala olima, napose halucim, te zaključuje, da podupire finansijski ovu izobrazbu.

Transport.

16. Cionistička Organizacija treba da uredi otpremu židovskih useljenika tako, da kod onih društava, koja se bave transportom u Palestinu sebi osigura nadzorno i kontrolno pravo.

Halucim.

17. Kongres konstatuje važnost halucim i haluckih organizacija u okviru cionističke svjetske organizacije za obnovno djelo u Palestini i obvezuje zemaljske organizacije i posebne saveze, da podupiru hehalucke organizacije svoje zemlje.

Pojedinim tačkama stavlja se amandementi, te se nakon kratke debate primaju prijedlozi komisije s dodatkom Scheinkina koji glasi: Upravitelj Palestinskog Ureda imenuje se na prijedlog Palestinske komisije po centrali za emigraciju. K točki 8. predlaže Farbstein: Komisija centralnih palestinskih ureda neka sastoji iz zastupnika zemaljskih odbora iz svih posebnih saveza, kao i hehaluca, prema njihovoj jakosti u zemlji. Prima se prijedlog Farbsteina, kao i dodatak. No svakako ne manje od jednog zastupnika pojedinih frakcija. Točka 16. promijenjena, te glasi: Kongres nalaže vodstvu, da upotrijebi sva sredstva, da bi otpremu židovskih emigranata u Palestinu koncentrirao u rukama cionističkih organizacija i to u toj formi, koja najbolje odgovara interesima emigranata.

Finansijsko pitanje.

Dr. Halpern: Kao izvjestitelj budžetnog odbora predložio sam jučer pojedine slavke palestinskog i londonskog budžeta, koji ste Vi primili. Preostaje nam još da odobrimo budžet u cijelosti. Podastirem Vam prije svega londonski budžet u iznosu od 34.200 funti.

Movšović: Predlažem da se londonkom budžetu dodaje 6000 funti za stručnu izobrazbu haluca u istočnoj Evropi. Predlog Movšovića primljen je velikim majoritetom. Londonski budžet primljen je, a isto tako i palestinski budžet u iznosu od 1.506.000 funti.

Boris Goldberg izvješćuje o predlozima bankovne komisije. Prijedlozi glase:

1. da I. C. T. kraj najvećeg proširenja svog sadašnjeg djelokruga bude izgrađen kao centrala svih financijskih instituta.

2. da sve poduzme, kako bi dionička glavnica čim prije bila povišena na 2 milijuna funti.

3. da sve poduzme za osnivanje podružnica u najvažnijim židovskim centrima.

4. da podupire sve mjere za osnivanje institucija za gradski i seoski hipotekarni kredit, kao i industrijske te centralno zadružne banke.

Kongres želi:

5. da najmanje 4 člana direktorija I. C. T.-a stanuje u Londonu i da dobiju odlučujući utjecaj na vođenje poslova.

b) da se kapital A. P. C. poveća na 1 milijun funti.

c) da se naslov »Anglo-Palestine Company« promijeni u »Anglo Palestine Bank«.

d) da najmanje 4 člana direktorija A. P. C. borave u Palestini i dobiju odlučan utjecaj na vođenje poslova.

e) da se generalna skupština J. C. T., A. P. C. i svih inih financijskih instituta Cijonističke Organizacije, ako je to ikako moguće, održi za vrijeme i u mjestu kongresa resp. godišnje konferencije.

Keren hajesodu

stavljani su još neki prijedlozi, o kojima referira dr. Hantke. Prije svega iznosi 3 predloga dra. Ringela:

1. Glavnim uredima Z. N. F.-a i Keren hajesoda nalaže se, da sačine listu svih židovskih zaklada i drugih javnih fondova, koji postoje kod pojedinih općina na cijelom svijetu. Uredi neka tada ispituju zakladnice i gdje imaju juridičkih mogućnosti, poduzmu korake, da se te zaklade i fondovi upotrijebe za Palestinu i priključe Keren Hajesodu.

2. Glavni Ured Keren Hajesoda ima povesti agitaciju da žene u tim za židovski narod, tako teškim i odlučnim časovima napuštaju nošenje nakita i isti žrtvuju Keren Hajesodu. Ima se izraditi začasni znak, koji će se podijeliti onim ženama, koje su svojoj časnoj zadaći udovoljile. I drugim se sredstvima imade intervenirati u tom smjeru.

3. Pozivlje se Egzekutiva da u sporazumu s direktorijem Keren Hajesoda prouči plan narodnog zajma za geulat haarec; taj zajam treba da se temelji na principu, da će židovske općine cijeloga svijeta preuzeti garanciju za isplatu kamata.

Prijedlog 1. primljen je, prijedlog 2. i 3. predan je direktoriju Keren Hajesoda.

Predleži prijedlog Simona i drugova, koji glasi: Posjednici certifikata Keren Hajesoda nemaju prava na prihode iz poduzeća s dobitcima. Imetak i dohoci Keren Hajesoda su isključivo vlasništvo židovskoga naroda.

Hantke: Komisija se bavila s tim predlogom, te je sa svim glasovima protiv jednoga zaključila, da Vam predloži otklonjenje ovoga prijedloga. Tom prilikom bavili smo se ponovno pitanjem certifikata i došli smo do sporazuma sa direktorijem Keren Hajesoda, te Vam na temelju toga stavljam ovaj prijedlog:

Prihodi iz gospodarskih poduzeća Keren Hajesoda neka ostaju investimentu fondu

Keren Hajesoda. Council kao reprezentanti vlasnika certifikata neka ima pravo, da od 1. januara 1927. raspoláže iznosom prihoda, koji ne prekoračuje 5% udjela kapitala, što otpada na gospodarska poduzeća.

Newman (Amerika). Sporazuman sam u glavnome s prijedlogom Simona, no smatram prijedlog Hantke-a, kao kompromis, koji je podesan, da nam pomogne prijeći poteškoće u koje smo došli londonskim zaključcima. Amerikanski delegati su zato da kongres izjavi, da Keren Hajesod nema da plati dividende. Ljudi, koji daju za Keren Hajesod ne će tražiti dividende. Bilo bi u protuslovlju, kad bi s jedne strane tražili veliku žrtvu, maaser, a s druge strane za taj maaser hljeli platiti kamate. I u praksi bi to teško proveli. Keren Hajesod konkurirao bi drugim našim institucijama, koje se vode na čisto poslovnoj bazi. Amerikanska organizacija je u Cleve-landu zaključila, da traži od svojih članova, da se odreknu od dividende Keren Hajesoda. Za druge cijoniste nismo to mogli zaključiti, po smo sloga i Brendeisovoj grupi rekli dodjite na kongres. Bilo bi vrlo poželjno, kad bi kongres u tom smjeru stvorio zaključak. Od ostalih govornika, ističemo govor Juliusa Simona, koji veli, da je jasno, da se obećanja, koja se daju moraju i ispuniti. Forma nije stvar kongresa, već direktorija Keren Hajesoda, koji će na temelju rezolucije, koje je kongres stvorio raditi. Prijedlog Hantkea nastoji, da nadje izlaza, a da ne zalazi u sam princip. Nije bitno, da li stvar odgodite na 5 godina, ili je polažete u ruke Councila. Pitanje je, da li da obećajemo dividende ili ne. Moj je prijedlog pokušaj da predobijem kongres, da opet nadje put realnim činjenicama, na kojima se može Palestina izgraditi. Bit ćemo sretni, ako ćemo požrtvovnošću naroda u Palestini moći stvoriti onakove gospodarske uvjete, da oni, koji podju onamo, postaju korisnim članovima židovske gospodarske zajednice. Sve drugo graniči na financijske transakcije, kojih se trebamo čuvati. Svi razlozi propagande treba sad da šuše. Treba da prestaju sva lakoumna obećanja. Postali smo sada organizacija, koja je priznata u javnom instrumentu svijeta, kao nositeljica obnove židovske Palestine. Zato tražim, da u buduću u nas vladaju jasni i istiniti odnosi i da se ništa ne poduzme, što bi moglo da pobudi sumnju, da si nismo potpuno svjesni dužnosti, da Palestinu ne izgradujemo na temelju obećanja, već na pravoj požrtvovnosti.

Dr. Berthold Feiwel: Vrijeme je odmaklo, pa ne bih htio da se upuštam u polemiku s mojim prijateljem Simonom. Htio bih da ne zaključujemo o pitanju, koje je od tolike važnosti na brzu ruku. Koliko je meni poznato, nikad nije od centrale Keren Hajesoda dano lahkoumno obećanje na plaćanje kamata. Hljeli smo samo, da investicije Keren Hajesoda budu tako upotrijebljene i upravljene, daju dobitak i da taj dobitak dobiju oni, koji su maaser davali i jer su ga davali. Moli da se primi prijedlog Hantkea.

Dr. Hantke: Vi ste već kod nekoliko glasovanja pokazali, da ne želite Keren Hajesod postaviti na bazu, koju predlaže američka opozicija i Simon, već da hoćete da Keren Hajesod bude i fond za investicije, tad morate s njim postupati tako, kao što se postupa s ozbiljnom ekonomskom stvari.

Prijedlozi kulturne komisije.

Dr. B. Mosinsohn: Jučer ste primili prijedloge kulturne komisije glede budžeta.

Preostaje mi da iznosim ostale zaključke kulturne komisije:

1. Pošto je kulturni rad u Palestini jedan od temeljnih osnova i bezuvjetno potrebna grana cijonističkog rada za osnivanje narodne domaje u Palestini, priznaje 12. cijonistički kongres, da se taj kulturni rad imade i nadalje njegovati i proširiti u organizaciji. Cijonističko uzgojno djelo u Palestini obuhvaća uzdržavanje škola, te njihovo proširenje, širenje židovske kulture i hebrejskog jezika u svim slojevima naroda. Prema ovim principima, potvrđuje 12. kongres po cijonističkoj organizaciji zahtjevani budžet, u kojem nisu sadržane svote, koje doprinosi pučanstvo Palestine i vlada.

2. XII. kongres potvrđuje rezolucije sjednice A. K. u Pragu, te dopiñuje za školske zgrade u Palestini 25 hiljada funti smatrajući ovo odobrenje najvažnijom potrebom.

3. Kongres obvezuje upravu narodnog fonda, da kupuje zemljišta potrebna za školske zgrade, te da ta zemljišta prepusti Vaad Hahinuh odnosno židovskim općinama u Palestini za školske i odgojne svrhe.

4. XII. kongres potvrđuje budžet za narodnu biblioteku u visini od 5.000 funti za narednu godinu, te 240 funti za najnužnije izdatke Vaad Halašon u Jeruzalimu.

5. Kongres izrazuje svoje zadovoljstvo požrtvovnom radu profesora Alberta Einsteina i komiteju židovskih liječnika u Americi za stvorene mogućnosti, da se osnuju prve institucije medicinskog fakulteta jevrejske univerze u Jeruzalimu.

6. XII. cijonistički kongres svijestan si je velike vrijednosti hebrejskog kulturnog rada u diaspori za uzdržavanje židovstva i za pripravu palestinskih useljenika, te sloga pozivlje sve učitelje, pisce i učenjake židovskog naroda, da sjedine svoje sile, kako bi razvili sistematski rad u svrhu podupiranja naše literature, preporoda našega jezika i širenja živoga hebrejskoga govora. U najšire slojeve naroda, a naročito medju židovskom omladinom diaspore.

Prijedlozi su primljeni en bloc, bez debate.

Dr. Heinrich Löwe: subkomisija za univerzitet predlaže slijedeće rezolucije:

XII. cijonistički kongres nalaže upravi sistematsku potporu svega židovskog knjižničarstva u Erec Jisraelu. Vidi u osnivanju, podupiranju i izgradnji biblioteke važnu potrebu materijalne obnove židovske Palestine. Očekuje, da će suradivati u toj stvari svaki Židov bez razlike stranke i naziranja; svaki je cijonista dužan, da prema svojim mogućnostima dade knjiga i novčanih sredstava. Zemaljske organizacije dužne su, da osnuju zemaljske, kotarske i mjesne odbore za potrebe biblioteka u Palestini.

Kongres očekuje, da će i teoretske osnove prirodnih nauka, kao i filozofije naročito istraživanje Palestine i Orijenta u vezi sa židovskom povijesti i socijalnim naukama naći svojsko podupiranje.

Prijedlozi su jednoglasno prihvaćeni.

Iz židovskog svijeta

Agudas Jisrael i palestinski mandat. Agudas Jisrael, organizacija anticijonističkih ortodoksa u velike je nastojala, da dođe i ona do uvažanja unutar židovstva. Do danas nije joj uspelo, da od svoga programa nešto bitnoga ostvari, ali je zato uprla sve svoje snage, da napadne cijonističku organizaciju, njezine vođe i uspjehe, koje je postigla. Dok je Agudas Jisrael u svojim glasilima servirala

svojim pobožnim čitateljima sve nepovoljne vijesti i nije prezala ni pred očitim neistinama, niko se nije obazirao na to. Kako ta vrsta borbe nije naišla na oduševljeni prijem ni u vlastitim redovima Agudusa odlučili su se »vođe« da i oni »politički« istupaju. Uspjesi Weizmanna i Sokolova, koje su oni dnevno proglasili nesrećom za židovstvo, nijesu im dali mira i oni stadoše tražiti kod engleskog ministarstva, da budu priznati kao ravnopravni član pored cionističke organizacije u Jewish Agency. Konačno uspelo im je, da od engleske vlade dobiju odgovor. Ministar Churchill izjavio je u pismu od 21. oktobra, da nije u stanju prava, koja su priznata cionističkoj organizaciji, prenijeti i na drugu korporaciju. Agudas-Jisrael i ovaj puta nije postigla, što je htjela, ali njezin pokušaj, da kod mandatarne vlasti potkopa ugled cionističke organizacije i da oslabi njezinu poziciju u času, kad svi Židovi bez razlike naziranja moraju, da sve poduzimaju, kako bi što bolje iskoristili za nas povoljne prilike, sigurno joj ne će služiti na čast.

General Avarexu u Bukovini. Dne 16. stigao je u pralni dvaju ministara u Černovicu ministar predsjednik general Avarescu, koji je pod vedrim nebom govorio pučanstvu i iznesao političku poruku. Ministar predsjednik izrazio je želju za ujedinjenje naroda u duševnom smislu osudivši separatizam pojedinih zemaljskih djelova i tom prilikom takao se i narodnih manjina. Rekao je: »Ako će svi građani bez razlike narodnosti vjerno ustrajati prema domovini, imat će i sva prava«. Ministar za Bukovinu dr. Popovici govorio je o političkom položaju. On je posredovao kontakt s ministrom predsjednikom tako, da su bili primljeni zastupnici dr. Straucher, dr. Mayer Ebner, dr. Kasner i dr. Kinsbrunner. Delegacija je prije svega dala izjavu lojalnosti prema državi, a zatim razložila zahtjeve Židova u Bukovini u svim političkim i kulturnim pitanjima. General Avarescu naročito je istakao, da u Rumunjskoj nema razlike između podanika. Put k sporazumu je otvoren. Vlada je u zadnje vrijeme poduzela korake, da riješi školsko pitanje, na kojem je najviše interesirano židovstvo. Imenovala je židovskog školskog nadzornika, a doskora će imenovati i nadzornika za židovsku državnu školu. Na židovskim pučkim školama hebrejski je jezik obližatan. Vjeronauk podučava se u hebrejskom jeziku. U osmom razredu gimnazije predaje se židovska historija. Na preparandiji raspisano je mjesto za jevrejski.

General Avarescu preporučio je Židovima da poprime jednu osebinu Rumunja: strpljivost. Sve će na bolje krenuti. Država proživljava sada teške krize. Čim se prilike konsolidiraju, vlada će potpunoma riješiti židovski problem. Ali prije svega bilo bi nužno, da vlada ima posla s ujedinjenim židovstvom, jer inače dolazi u nepriliku, kojoj bi grupi popustila. U Sedmogradskoj imaju neoloz i ortoksi razne postulate, u Regatu cionisti i »Autohtoni«, u Besarabiji cionisti, ortodoksi i bundisti, a u Bukovini cionisti i vrlo slabi Bund. Ako hoćete, da Vaše zahtjeve s uspjehom iznesete pred vladu, tad morate stvoriti jedinstveni forum, koji će obuhvatiti sve Židove države. Treba naći organizacionu formu, u kojoj će moći sve židovske stranke raditi jedna pored druge, a ne jedna protiv druge.

Iz Litavske. Iz Kovna javljaju: Diferencije s Jointom još nisu zagladje-

ne, te se pregovori dalje vode. U najkraće vrijeme sastat će se zastupnici Jointa i delegatima Židovskog Narodnog Vijeća u Berlinu, te će u tu svrhu doći u Berlin i ministar Solovejčik i predsjednik Narodnog Vijeća Rosenbaum.

Židovska javnost bavi se intenzivno s pitanjem, kako bi se ojačao interes za nacionalnu autonomiju kod židovskog i nežidovskog pučanstva. Sad se u odboru Sejma raspravlja osnova o pravima narodnih manjina, koja će biti doskora zajedno s ustavom predložena Sejmu. Apatija u ovome času mogla bi biti od nedoglednih posljedica. U Litavskoj ima dođuše raznih nacionaliteta, ali borbu za svoja prava vode samo Židovi, tako je pitanje nacionalne autonomije zadobilo čisto židovski karakter, pa je borba protiv nacionalne autonomije u nekim litavskim krugovima poprimila antisemitski vid. Za to treba djelovati i na druge narodnosti u Litavskoj, da u toj borbi ne ostaju Židovi osamljeni.

Šikanacije Židova, koji se vraćaju na litavskoj granici. Žid. dop. ured javlja: Židovi, koji se vraćaju iz Rusije nailaze na litavskoj pograničnoj stanici Abeli na velike poteškoće. Podvrgava ih se strogoj istrazi, da li su zaista iz Litavske, da li su im dokumenti ispravni itd. Traži se od njih stare carske putnice, ne uvažujući, da su im ove za vrijeme revolucije, pogroma itd. nestale. Zahtijeva se, da govore litavski, a zaboravljaju da se prije rata u litavskim gradovima litavski nije govorilo a ni učilo. U zadnje vrijeme vraćeno je nekoliko stotina židovskih obitelji iz Abeli-a natrag u Rusiju. Židovsko narodno vijeće poduzelo je protiv ovih antisemitskih šikanacija pograničnih organa shodne korake.

Ukrajinske žrtve iza pogroma u Parizu. Na svome putu u Argentinu stigla je ukrajinska siročad iza pogroma u Pariz, gdje je sruđačno primljena po Egzekutivi židovske svjetske pripomoćne konferencije i ovdašnjeg odbora za podupiranje Židova iz prijašnje Rusije. Dočeku pribivali su među ostalim argentinski poslanik i generalni konzul. Slijedeći dan posjetili su zastupnici pariške štampe djecu u azilu, u kojem su smještene do svojeg odlaska. Došli su zastupnici najuglednijih francuskih listova, a i mnogo uglednih francuskih ličnosti i zastupnika.

H. Slioberg ocrtao je udes siročadi, preostataka ukrajinske katastrofe, koji su izgubili svoje roditelje kod pogroma u Ukrajini. U ime francuske štampe odgovorio je Mrs. Delois od »Eclaira«. U odlučnom govoru izjavio je jedan zastupnik, da će se zauzeti, e bi i Francuska primila oveći broj siročadi. Sva francuska štampa, donijela je slijedeći dan oveće članku o židovskoj siročadi. To je prvi puta, da se u francuskoj štampi pisalo o pogromima u Ukrajini.

Židovi u Slovačkoj. Iz Praga javljaju: Ministar predsjednik primio je predsjednika Židovskog narodnog vijeća dra Singera, koji je u ime koaliranih židovskih stranaka informirao o željama narodnog židovstva na polju politike i kulture. Dr. Singer pozvao se na okolnost, da se vladini organi, naročito u Slovačkoj u vrlo nedovoljnoj mjeri obaziru na rezultate izbora za narodnu skupštinu. Ministar predsjednik izjavio je, da zorno prati prilike na istoku republike i da sa najvećim interesom računa na konsolidiranje i na su-

radnju Židova, čija obnovna nastojanja sruđačno pozdravlja.

Izbori za bogoštovnu općinu u Pragu. Po novom izbornom sistemu provedeni izbori donijeli su cionistima 10 mandata. Na listinu židovskog narodnog vijeća otpalo je 4.051 glas, dok su njemački asimilanti dobili 8 mandata, a češki 6 mandata sa ukupno 5.206 glasova. Drugim potpredsjednikom općine bit će prema tomu predsjednik židovskog narodnog vijeća dr. Ludvig Singer ili Rihard Brandeis, nakladnik poznatih »Sippurim«.

Izgon židovskih učenjaka iz Madjarske. Još uvijek traje izgon židovskih učenjaka i visokoškolskih profesora u Madjarskoj. Budimpeštanski univerzitetski senat osudio je prije nekog vremena univerzitetskog profesora Emanuela Beke-a odbivši njegove dokaze o opravdanju, na gubitak profesure i zahtjeva glede penzije. Kad je filozofski fakultet o tom zaključku raspravljao predložio je nežidovski prof. Ladislav Negyessy, da se barem odustaje od ukidanja prava na penziju. Taj predlog bude tad u tajnom glasanju većinom glasova zabačen. Sad je takodjer i ministar prosvjete i nastave usvojio ovaj nečuven zaključak univerzitetskog senata. U istome smislu postupalo se i sa universitetskim profesorom drom. G. Revesz, zetom na isti način prognanog zaslužnog židovskog univerzitetskog profesora Bernharda Aleksandra. I on je jednostavno brisan iz listine peštanskih univer. profesora i lišen svih prava.

Useljivanje u Ameriku. (J. P. Z.) Protivne vijesti o posvemašnjem sistiranju useljivanja u Ameriku od konca oktobra, a najkasnije do 1. jula 1922. radi postignuća količine, primjećuje newyorški »Morning Journal«, da prema zvaničnim podacima, koji proizlaze iz imigracionog ureda Labour Department-a, ova za mnoge Židove upravo katastrofalna vijest ne odgovara istini. Iz jedne liste imigracionog povjerenika od 29. septembra, vidi se, da su jedine zemlje, koje su već postigle svoju kvotu: Španija, Turska, Palestina i okrug Smyrne. Iz svih drugih zemalja mogu još emigranti pridolaziti u zemlju, dok Poljska, Austrija, Madjarska, Jugoslavija, Čehoslovačka, Rumunjska, Švicarska, Njemačka, Engleska m. o. ponajviše još nijesu postigli ni kvotu od septembra. (Izračunavanje mjesečne kvote svakako je nešto komplicirana, pošto je svakog mjeseca jedna petina godišnje kvote slobodna: godina se računa od 1. jula). Po računu »Morning Journal« mogu više zemalja, iz kojih su židovski imigranti, idućih mjeseci skoro isto toliko imigranata prispjeti u Ameriku, koliko ih je do sada prispjelo, pošto je imigracioni bill u uporabi, ali i nakon toga ne će se zatvoriti vrata Amerike, pošto će onda, ali tek onda, izvjesne kategorije iznad procentualne norme još smjeti pridolaziti u zemlju. Osim toga vodi sada »Hias« pregovore sa Hooverom, da dozvoli ženama i djeci iz Sovjetske Rusije, da dodju svojim muževima odnosno roditeljima u Ameriku. Kvota za Rusiju u iznosu od 50.000 još je gotovo posve otvorena.

Protivnici imigracije nastoje napro- tiv, već sada, da pripreme poštrenje billa za useljenje nakon izminuća roka istoga. Ako već ne potpuno ukineće, to žele, da pritisnu količinu barem na 1%. Tvrde, da je narod za potpuno zatvara- nje vratiju zemlje, ili barem za ograniče- nje sadašnje useljeničke količine. Glav- ni razlog sačinjava vladajuća besposli- ca u zemlji, koja se tobože povećava po useljenicima.

Zakon protiv antisemitizma u Americi. Žid. dop. Uredu javljaju iz Newyorka: Na ini- cijativu organizacije demobiliziranih vojnika u Filadelfiji predat će se americkom kon- gresu zakonska osnova protiv širenja antise- mitske literature, te publikovanja ovakovih pamfleta u novinama. Mnogi zastupnici kon- gresa obećali su, da će se založiti za tu za- konsku osnovu.

Židovski radnici Amerike za gladujuću Rusiju. Prva pomoćna ladja sa životnim namirnicama za gladujuću Rusiju ostavila je već newyoršku luku, te će za 14 dana stići u bal- tičku luku. Životne namirnice dala je udruga krojača, koja se sastoji gotovo od samih ži- dovskih radnika.

Jedna enciklopedija o Palestini na hebrej- skom jeziku. Na jednoj konferenciji »Saveza hebrejskih autora u Palestini« u Jafi stvoren je zaključak, da se izda hebrejska enciklo- pedija, koja ima da sadrži sve, što je vrijedno znati o Palestini. Djelo, za čiji su se sastav ujedinili najugledniji hebrejski pisci, opsi- zat će u svom potpunom izdanju 10 svezaka.

Iz cijonističkog svijeta

Uspjesi Keren Hajesoda u Americi. Pre- ma najnovijim vijestima iz Newyorka, daro- vano je prigodom velikih blagdana kod to- re za Keren Hajesod iznos od 1 milijun dolara. Do sada stiglo je pismenih očitovanja od preko 750 hiljada dolara.

Financijska mobilizacija. Apel Herbert Samuela i generala Deedesa. — Gdje ostaje americko židovstvo? Newyork, 24. ok- tobra. Nakon povratka iz Palestine izjavio je rabi Teitelbaum jednom zastupniku žido- vskog dopisnog ureda sa velikim zadovolj- stvom o uspjesima njegovog posjeta u Pales- tini, te izvijestio, da su vrhovni komesar i nje- gov civilni tajnik, general D e e d e s, povel- i s njime podulje pregovore o dosadašnjem zatajivanju americkog židovstva pri ob- novnom radu za Palestinu. Sir Herbert Sa- m u e l razjasnio je, da ako americki Ži- d o v i iskreno misle o obnovnom radu u Erec Jisraelu, onda moraju čim prije pristupiti gradnji kuća i podijeljivanju hi- potekarnih kredita. To je sigurna os- nova, koja ujedno obećaje lijepu dividendu. Osnova kapitalija na ovom polju nudja jed- nake sigurnosti, kao i kapitalne investicije u najboljim poduzećima drugih zemalja. Od- više začudjuje pojava, da americki Židovi uvijek govore toliko o obnovnom radu u Pa- lestini, a da nisu dosad učinili što bi spomena vrijedno bilo.

General D e e d e s bio je po mogućnosti još oštrije u svojem predbacivanju americkom židovstvu. On reče: »Vi se još uvijek srdite nad ograničenjima pri useljivanju, koje je naredio vrhovni komesar, iako nijeste za doseljenike u zemlji baš ništa pripremili. Ne može se Erec Jisrael izgraditi sa lijepim go- vorima. Da vlada nije slučajno započela čestogradnjom, morali bi i ovi do sada nala-

zeći se novouseljenici po ulicama umrijeti od gladi. Ovakovo bi stanje moralo dovesti do katastrofe. Kažite svojoj braći u Americi: Što više kapitalija budu u zemlju donijeli i što više zgrada za primanje useljenika budu u zemlji sagradili, to će i broj imigranata veći biti, koji će onda moći dnevice grnuti u zem- lju. Pobrinite se samo za toliko rada i za- poslenja, koliko smo ljudi pripravn i s naše strane propustili u zemlju. Neka se prestane toliko govoriti, te započne zaista obnovnim radom. Onda ne će biti ni razloga bojazni pred Arapima, koji nijesu u zadnjim dvjema godinama vidili nikakvog djelovanja sa stra- ne americkih Židova.«

Svečani doček Balfoura u Americi. Iz New Yorka javljaju židovskome dopisnome uredu: Cijoniste Udruženih država i Kanade pripravljaaju grandiozan doček Balfoura povodom njegovog dolaska na konferenciju u Washington, da bi mu izrazili hvalu i što- vanje cjelokupnog židovstva svijeta. U New Yorku prave se velike pripreve za sjajan banket u počast Balfoura. I kanadski će cijo- niste svečano pozdravili Balfoura kod do- laska u Quebec.

Iseljenje u Palestinu kroz Carigrad. Mje- seca septembra zapulilo se samo kroz Cari- grad 400 iseljenika. Medju ovima nalazila se jedna velika kooperativa, obrazovana u Ki- šenjevu, koja obuhvata više zadružno orga- nizovanih grupa iz raznih mjesta Rumunjske.

Zadnjih dana prošlo je kroz Carigrad »Beršad« društvo, koje broji 250 obitelji, te prosljedilo put za Palestinu. Medju člano- vima ovih obitelji zastupana su najrazličitija zvanja. Uplaćeni kapital ove prve grupe iznosi 30.000 funti. Svaka obitelj plaća član- ski prinos od 50 funti. Preostali kapital de- ponovan je na raspoložbu društva kod jedne banke. U Hamburgu leže gospodarski stro- jevi u vrijednosti od 1 milijuna maraka spremni za otpremu, a istovremeno odaslan je iz Rumunjske u Palestinu jedan transport goveda. Židovski narodni fond prepušta obi- teljima potrebnu zemlju u dolini Jesreel. (Ziko).

Kanadska gradjevna banka za Palestinu. »Canadian Eagley« javlja, da je kanadsko židovstvo zaključilo osnutak jedne banke u Palestini sa osnovnom glavnicom od 1 mili- juna funti u svrhu podupiranja gradjevne in- dustrije. (Ziko).

Palestinsko useljavanje iz Rumunjske. (J. K. B.) U Bukareštu održana izvanredna sjednica palestinskih ureda Velike Rumunjske bavila se naročito otpremom halucim iz Ukra- jine u Palestinu. Vijeće je zaključilo, da uputi iseljavanje preko luke u Galacu, te da uredi jedinstveno cjelokupnu emigraciju iz Velike Rumunjske u Palestinu preko centralnog or- gana. Prema dobivenim vijestima otposlano je do sada u Palestinu 8 većih haluc grupa iz Ukrajine i 5 iz Bukovine, zadnja u najboljoj opremi. Sada stoje u Galacu dvije daljnje haluc grupe, već pripravne za ukrcavanje. Cijonistički egzekutivni odbor za Veliku Ru- munjsku odredio je, da se 2. novembra, na dan Balfourove deklaracije prirede velike cijonističke skupštine i sabirne akcije u cijeloj zemlji, za opremu većih transporta haluca u Palestinu.

Iz Palestine

Rad u Palestini. Delegati vratili su se sa kongresa i izvjestili o radu. Svi su sa rezultatom kongresa zadovoljni

i sve je uvjereno, da se organizacija konsolidirala. Sve će zavisiti o tome, da li će organizacija moći da udovolji svojim finansijskim obvezama. U tome pogledu ne vlada najveći optimizam. Zadnjih dana obdržali su učitelji raz- ne skupštine. Oni su nezadovoljni, jer još nisu dobili svoje povišice. Radovi na zemljištu Narodnog Fonda, Emek Iisrael su započeli, ali danas se još ne zna, hoće li biti i dovoljnih sredstava, da se u ovoj godini provede naseljiva- nje Emek Iisraela.

Naskoro će se održati nova sesija Asefat Hanivharim. Ovoj će biti za- daća, da nanovo izabere Vaad Haleumi ili da isti potvrdi u njegovom dosadaš- njem sastavu. Nadalje imat će ova, da stvori odluku o organizaciji i općinskim budžetima. Postoji još uvijek vrlo ve- lika opasnost, da će vlada, još prije po- tvrde mandata i prije stvaranja pale- stinskog državljanstva, raspisati izbo- re za gradska vijeća, te da će poradi toga svi neotomanski Židovi, dotično velika većina Židova biti lišena izbor- nog prava. Asefat Hanivharim morat će protiv toga podići svoj glas.

Sve su te stvari bile predmet raz- laganja, koje je predsjednik Vaad Ha- leumi, dr. Thon upravio 14. oktobra na nadkomesara Sir Herbert Samuela.

Dr. Thon svratio je pozornost nad- komesara na teška zlostavljanja, kojima su izvrgnuti halucim u Aleksandriji, kad putuju odanle vlakom u Palestinu. Na zapovjed palestinske vlade prova- dja se ondje desinfekcija židovskih use- ljenika, ali svrha toga, kako izgleda, nije toliko osiguranje zdravstva medju židovskim doseljenicima, koliko pone- stajanje njihovog odijela i prtljage. Sir Herbert Samuel obećao je istragu ove stvari. Bilo bi svakako poželjno, kad bi useljenici sami prijavili svako zlo- stavljanje Vaad Haleumi-u.

Arapsko se pučanstvo, kako izgleda, buni, no ne zna se kamo ovaj pokret smjera. Na jednoj se strani javlja o stvaranju muslimansko-arapskih društva, koji predstavljaju opoziciju napra- ma kršćansko-muslimanskim društvima i od njih otposlane delegacije u Evro- pu; ujedno je istupio neki vidjeni arap- ski književnik, Abdulhadi Husejini iz Šehama, protiv arapske delegacije, te ju je označio kao oružje francuske po- litike protiv Engleske; na drugoj strani cirkuliraju neprestano dalje vijesti o predstojećim protužidovskim demon- stracijama. Ove su se isčekivale za jom kipur, no bojazan ostade bezpredmet- na.

Palestinski jišuv slavio je ovih da- na jednoglasno jubilej Ben-Jehude, ko- ji je došao pred 40 godina u Palestinu, sa željeznom voljom, da učini hebrejski živim jezikom. Pa i politički protivnici Ben-Jehude našli su se, da čestitaju jubilaru.

Jeruzalim u novoj Palestini. Prof. Patrick Geddes održao je u Marishall College-u kod Aberdecena iscrpivo predavanje o gor- njoj temi. Kako je poznato bavio se prof. Geddes posljednjih godina sa izradbom osnova za izgradnju palestinskih gradova.

Uvodno prikazao je oslobodjenje Pale- stine od turskog gospodarstva misijom, čije

je glavno znamenovanje otvorenje zemlje za narod Izraela.

Sadanji rad obnove iziskuje svakako predanost cijeloga naroda; nu ako se uoče već dosadanji uspjesi u samoj zemlji, otvara se pogled pun pouzdanja u budućnost. Gdje su u prošlom stoljeću stajale male židovske poljoprivredne kolonije, šire se danas bujna sela i farme: ponajpače u morskoj nizini i na podnožju brijega Karmel. Cijonistička organizacija, uz pripomoć moćnih Židova — spominje samo lord Rošilda — dovela je evropsko mnijenje o isključivim trgovačkim sposobnostima Židova ad absurdum. Židovski kolonisti izvažaju već danas znaatne količine svojih produkata iz vinograda i nasada maslina, mandula i naranči u Egipat.

Geddes je zašim govorio o pojedinim preduzećima novih useljenika. Opisao je potanko poljodjelski i opće ekonomski rad mladih cijonista, uspješno pošumljivanje brdovitog terena i začudno iskorišćivanje pješčanih prudova, od kojega se u budućnosti mogu da iščekuju znaatne probiti.

Osobitu je pažnju svratio poznatom projektu inženjera Rutenberga, po kojemu je zasnovana elektrifikacija cijele zemlje iskorišćivanjem vodene snage, koji projekat je od centralnih engleskih vlasti već odobren. Neposredno predstojeće ostvarenje ove osnove da je od dvosruke važnosti; s jedne strane pruža široko polje za osnivanje koristonosnih židovskih poduzeća, a s druge strane bitno pridonaša mirnom prodiranju u zemlju, jer obećaje arapskom kao i židovskom stanovništvu svedjer rastuće blagostanje.

Prelazeći na stanje u gradovima, objasnio je predavač gradjevne planove za Jafu i Hajfu, obe glavne morske luke Palestine i za Tiberias, gdje glasovita Herodesova termalna kupališta idu svojoj posvemašnoj obnovi u susret.

Tako stoji Palestina u znaku golemog da su time nastojanja onih, koji sada ondje djeluju, iscrpljena; naprotiv svaka razvita energija gospodarske naravi zadobiva svoj pravi cilj tek iza spoznatoga kulturnoga zadatka. Već od 1840. godine postojalo je u Jerusalemu neke vrsti sveučilište, jer onim grupama ljudi, koji od onoga doba stanuju u gradu, u svrhu udovoljenja njihovoj pobožnosti i naučenjaštvu, nedostaje samo organizacija, da stvore razmjerno najveće sveučilište svijeta.

Ovdje hoće Cijonistička Organizacija, da osnutkom jednog velikog hebrejskog sveučilišta priskoči u pomoć. Na gotovo pustom vrhu brda Skopus podići će se ovaj institut kao svjedok duševne snage izraelskog naroda. Nacrt predvidja jednu velebnu zgradu u stilu kupola, koju ima da okružini niz zgrada za smještenje raznih laboratorija i specijalnih učilišta za umjetnost i obrt. U svim zemljama sa židovskim pučanstvom već se radi za sveučilište i možemo biti uvjereni, da će sveukupno židovstvo svojski uzastojati, da svojim naučenjacima podigne dostojni dom za njihov rad.

Predavanje bilo je popraćeno živahnim odobravanjem, a rektor Collega sir Georg Adam Smith izrazio mu srdačnu hvalu u ime članova Collega i gostiju.

Brojanje palestinskih useljenika. Arapski list »El Karmel« piše: U jednom pismu na okružnog guvernera pitali smo za broj cijonističkih useljenika, koji su prošli tjedan stigli

u Hajfu i tražili razjašnjenje, da li taj broj odgovara naredbama vrhovnog komesara ili je prekoračena kvota, nadalje, da li su novoprispjeli zaposleni kod javnih radnja, ili su im Židovi dali rada u svojim kolonijama. Konačno, da li vlada namjerava dopustiti i daljnje useljenje. Nakon tri dana stigao je odgovor, u koje se veli: emigranti, koji su prispjeli od početka prošlog mjeseca u Hajfu dostigli su broj od 555, od kojih su 214 neoženjeni. S ladjom »Hedwig« došlo je 230 putnika. Više od polovice odgovara uvjetima, koje je svojedobno postavio vrhovni komesar. Među došljacima imade primjerice 28 obitelji s kapitalom od 30 hiljada funli, s kojim će osnovati poljoprivrednu zadrugu. Oni su sobom donijeli potrebite poljoprivredne alate, te će osnovati selo na zemljištu, koje će im Narodni Fond staviti na raspolaganje. Guverner je naglasio, da strogo na to paze, da se naredba vrhovnog komesara od 3. juna i izvrši. Većina useljenika, koji su u zadnje vrijeme stigli, našli su rada kod Židova ili u Židovskim kolonijama. Useljenici imaju obično garanciju osoba, koje se obvezuju da će se za njih brinuti ili su stručno izobraženi obrtnici ili tehničari, a većina posjeduju nešto kapitala, te je u stanju da se uzdržava svojim sopstvenim radom.

Iz Jugoslavije Sumišljenici!

Prošlogodišnje Savezno Vijeće voliralo je za rad u ovoj godini budžet od 1,008.000 kruna. Ovaj se iznos imao namaknuti doprinosima organizovanih cijonista. U tu svrhu povedena je uz šekel-akciju akcija za namaknuće doprinosa za pokriće budžeta. Na žalost nije potonja akcija ni izdaleka odgovarala očekivanju, te je unišao jedva šesti dio voliranog budžeta.

Bili smo stoga prinudjeni, da radni program stegnemo i da se u glavnome ograničimo na praktički palestinski rad.

Izobrazba halucim, potpuna oprema i otprera prvih grupa izobraženih halucim u Palestinu uvjetovali su velike izdatke, a da za njih od organizacionih prinosa nije bilo pokrića.

Zajedno sa administrativnim troškovima narasla je svota nepokrikih izdataka do znaatne visine.

Radni Odbor S. C. J. morao se stoga odlučiti na provedenje akcije u cilju namaknuća potrebne svote za pokriće nastalog deficita.

Ova će se akcija provesti putem mjesnih cijonističkih odbora, pa se stoga Radni Odbor S. C. J. obraća na sve sumišljenike s apelom, da — svijesni ozbiljnosti finacijalnog stanja naše organizacije — svim silama podupru ovu akciju mjesnih cijonističkih odbora.

Činjenica, da je broj šekel-platioca ove godine gotovo dva puta veći no što je bio prošle godine, pouzdano nam je jamstvo, da će se potrebni iznos moći lako namaknuti, a zavisi to samo o dobroj volji i agilnosti sumišljenika, od kojih očekujemo, da će u ovoj akciji potpuno udovoljiti dužnosti.

U Zagrebu, dne 1. novembra 1921.

Radni Odbor S. C. J.

R. Herzer,
tajnik.

Dr. Beno Stein,
predsjednik.

Obnova hebrejskog kuratorija u Zagrebu. Pred godinu dana stvoren je u Zagrebu kuratorij za jevrejski jezik, koji se u zadnje vrijeme borio s mate-

rijalnim poteškoćama. Zato su prijatelji jevrejskog jezika sazvali sastanak uglednih židovskih gradjana na jedan dogovor, koji je održan u nedelju, dne 6. o. mj. Sastanak otvorio je g. dr. Hugo Kon, predsjednik bogoštovne općine, koji nakon pozdrava prisutnih razlaže svrhu sastanka te ističe želju židovske omladine, da joj se omogući učenje jevrejskog jezika. Svaki Židov, koji osjeća još vezu sa židovstvom morao bi da podupire ovo nastojanje i da promiče ovaj pokret, koji stoji na čisto kulturnoj bazi. Iza toga uzeo je riječ g. dr. Aleksandar Licht, koji naglašuje, da se naše židovstvo ne smije držati postrance i odjeljeno od svega ostaloga židovstva, već da barem u nečemu treba da koraca sa židovskim napretkom. Vidimo, kako se sve više gubi u našim krugovima židovsko znanje. Zato moramo omogućiti omladini, da ona stekne tu židovsku obrazovanost. Prelazeći na organizaciju kuratorija ističe, da ne treba formalnog društva, već mali organizam pun duše, koji će radošno ispuniti svoju dužnost. Govornik stilizira zatim u formi paragrafa svrhu i rad kuratorija i pozivlje prisutne, da se živo zauzmu za napredak kuratorija. Iza toga izabran je ovaj kuratorij: pročelnik dr. Aleksandar Licht, odbornici: dr. M. Margel, dr. B. Stein, A. Hertmann, dr. R. Rosner, Vilim Engelsrath, Isidor Weiser, Makso Nyitrai, Julio König, Jakob Davidović, Adolf Haas, Jakob Lachmann, Lavoslav Rothstein, David Goldberger, povjerenici: David Löwy, Šandor Schneller, Izidor Weiser. Na samoj sjednici sabran je odmah oveći iznos za kuratorij.

»Judeja« žid. narod. akad. društvo, održalo je 29. 10. XIX. redovitu glavnu skupštinu, na kojoj je za zimski semestar izabran slijedeći odbor:

Predsjednik: Sigmund Margel, cand. iuris.; potpred.: Aleksander Sonnenfeld, stud. med.; tajnik (interni): Antun Lang, stud. exp. akad.; tajnik (eksterni): Gustav Wilhelm, stud. ing.; blagajnik: Franjo Zentner, cand. exp. akad. Knjižničarka: Stella Neufeld, stud. phil. Odbornici: Edo Neufeld, cand. iuris.; Oton Rechnitzer, stud. ing. Moric Grossinger, stud. iuris.

Bjelovar. Na glavnoj skupštini Mjesne cijonističke organizacije dne 6. ov. mj. izabran je slijedeći odbor: Predsjednik: Slavko Fürst, podpredsjednik: Viktor Leitner, tajnicom: Anka Leitner, blagajnica: S. Hirschl, povj. židov. fonda: Ivo Kraut.

B'not Cijon u Zagrebu. Dne 30. oktobra održalo je židovsko djevojačko društvo »B'not Cijon« svoju glavnu skupštinu, na kojoj je zaključeno, da se ove godine radi u obliku zajednice, pa stoga nije izabran novi odbor. Dopise molimo slati na Upravu »Židov«, Zagreb, Ilica 31. III.

**Tražim jednog starijeg
trgovačkog pomoćnika
specijalske struke Nastup odmah
Bernhad Klein. Sisak**

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III. kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskoga naroda. — Žid. narodni fond utemeljen je na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franaka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leIsrael) za Jugoslaviju.

Iskaz darova br. 21. od 1. do 8. novembra 1921.

1 milijun kruna

Sabirna se godina eto primiće kraju i mi možemo tek u ovom iskazu da zabilježimo za Keren Kajemet sabranu svotu od jednog milijuna kruna.

Povućemo li paralelu sa sabirnim uspjesima prošle godine, to moramo ustanoviti golemo nerazmjerje na štetu Keren Kajemeta.

Prošle je godine već mjeseca augusta bila sabrana svota od 1 milijuna kruna, a do konca godine K 1,642.761.43.

Ma da je ove godine kontingenat za Jugoslaviju s obzirom na smanjenu vrijednost naše valute znatno povišen, vidimo već danas na žalost, da ne ćemo ove godine postići ni prošlogodišnji sabirni rezultat, a kamo li kontingenat, koji nam je odredjen za ovu godinu.

Uočimo li, da je u svoti, što je ove godine do sada sabrana, sadržan jedan izvanredan i velik prilog — legat pok. Maksa Steinera od K 250.000.—, onda dosadašnji ovogodišnji sabirni rezultat moramo označiti upravo poraznim. Još više iskače ovaj neuspjeh, ako uvažimo, da se prema prošloj godini broj šekel-platioca znatno povisio.

Ne ćemo sada da iznosimo razne uzročnike, koji su prema našim opažanjima krivi neuspjehu, iznijet ćemo ih prigodom prikaza konačnog ovogodišnjeg rezultata, nu sada već želimo istaknuti, da povjerenici nijesu služili stvari s onom agilnošću, s onim oduševljenjem, što smo ga prijašnjih godina u njih u velikoj mjeri zapažali.

Nijesu uvaživši naše višekratne upute našli oveći broj suradnika, čijom bi pomoći mogli svaku sabirnu priliku potpuno iskoristiti i svakoga Židova privući u kolo darovatelja za Keren Kajemet. Time bi uz olakšanje posla sebi postigli nerazmjerno znatniji uspjeti za Keren Kajemet.

U tome pravcu treba da povjerenici poprave, što su zanemarili i da si stvore krug suradnika, s kojima će razviti živu djelatnost, kako bi do konca ove godine konačni rezultat sabiranja, koji prema sadanjim izgledimo nikako ne zadovoljava, izjednačili ili bar znatno približili prošlogodišnjem rezultatu.

Uz dobru volju može se još mnogo uraditi. Što brojnijom razdiobom dječjih sabirnih araka, što intenzivnijim posvećenjem pažnje sabirnim škrabicama, darovnoj knjizi, raznim priredbama prigodom Hanuke, moći će se postići još ljepših uspjeha, pa stoga pozivamo povjerenike, da si uzmu snažni zalet i da ove uspjehe omoguće.

Uprava Keren Kajemeta
zu Jugoslaviju.

Povjerenicima Keren Kajemeta! Umoljavamo sve povjerenike, da — u koliko to još nijesu učinili — prikupe svote, darovane kod tore prigodom roš-hašone i jom-hakipura u korist Keren Kajemeta (Ž. n. f-a). — Uprava Keren Kajemeta za Jugoslaviju.

Opći darovi.

Zagreb: Prigodom položenog ispita Marcela Stockhammera sabrano je 200.—, Oblat 800.—, Izidor Bernstein 160.—, Milan Hirschl poklanja svoju invalidsku mirovinu 648.— 1808.—
Križevac: dr. Engl 100.— po 20.—, David Goldberger, Fani Abeles 140.—
Žepče: Na sijele sabrano 180.—
Beograd: Izidor Weiss 100.—
Zenica: Samuel Trinki umjesto cvijeća prig. zaruka Rifke Danon—Rafael S. Trinki 100.—
Sarajevo: »Židovska Svijest« za oglase čestitanja prigodom visokih blagdana 2250.— sitni darovi 340.—, prig. zaruka Mirjame Perera sabrano 360.— umjesto cvijeća prig. zaruka Perera-Mevorach daruju: po 100.— Moise Montilja, Henrik Alkalay, Bukica Mpric, Finzi, Luni Kajon, umj. cvijeća prig. zaruka Kajon: Moise Montilja 40.—, dr. Neuer i dr. Baruch glasom iskaza u »Ž. S.« 80.—, Hadži Mošo Altarac 100.—, Sara Celemayer sabrala na sijele kod Sumbul Altarac iz Vlasenice 150.— sijele Poale cion 82.— Izak Alijas, Sanskimost prig. ozdravljenja 100.— Henrieta Thau prig. obljetnice smrti Joh. Thana 200.—, Blanka Papo prig. zaruka Perera-Mevorach 50.—, Elias I. Pinto prig. obljetnice smrti sestre Mirjame Levi 100.— 4252.—
Zemun: po 500.— dr. Samuel Sonnenfeld, Ausch Sigmund, po 400.— gdja. dra. Hercog, Sig. Levi, Grünsberg, po 200.— Robert Bondy, Jak. Bondy, Fric Konstein, po 100.— dr. Aleks. Band, Bela Sonnenberg 3000.—
Alibunar: Emanuel Stein 120.—, na sprovodu sabrano 86.—, po 80.— Paul Frank, Moric Gombos, Maks Hamburger, po 60.— Jakob Haidinka, po 40.— Leop. Horvat, dr. Ignac Olah, Jakob Rosenberg, Josef Stein 666.— 10.246.—

Škrabice.

Rogatica: Škrabica u sinagogi 90.—
Zenica: Artur Kraus 160.—, Oton Weiss 100.—
Žid. nac. društvo 50.—, Salamon Atijas 40.— 350.—
Sanskimost: Izidor Hasson 80.—, Braco Hasson 50.— 130.— 570.—

Zlatna knjiga.

Sarajevo: Bohora Finci n. i. svog djeda Avrama Eškenazi 1000.—

Masline.

Karlovac: Ženko Herrstein n. i. pok. Drag. Taus i Nikice Polanzer u vrt Davida Anhalzera 100.—
Sarajevo: Henrieta Thau prig. obljetnice smrti Johanana u gaj istog 300.— Giza Schiller n. i. M. S. 25.—, Hana i Šantov A. Kapon n. i. pok. Mazalte Sab. Levi rođ. Sumbulović 50.— 375.—
Mitrovica: Sigfrid Löwy 100.— Vilim Weiss 50.— u gaj Josefa Löwy-a Blovice 150.—
Zemun: Dr. Arnold Schön u vrt pok. Ignaca Löwy 1000.—
Zagreb: Irena Büchler u gaj Stefe 20.— 1645.—

Darovi kod tore.

Križevac: Robert Pscherhof 1000.— po 200.—, Robert Schwarz, Ferdo Scharz, Milan Hirschl, Josip Grossmann, po 100.— Vlatko Hirschl, Ljudevit Berkeš, Barta, Vrbovec, Fric Schwarz i Moses Schubinski 2300.—
Žepče: po 50.— Mošo Musafija, Salamon A. Musafija, Eliša J. Kabiljo, po 20.—, Jos. Kabiljo 220.—
Ludbreg: I. L. Deutsch 100.—
Rogatica: Moise Bararon 100.— po 50.— Salamon Papo, Simon Levi, po 20.— Eliša Katan; Abram Danon, Jakob Katan i Izidor Levi 280.—
Zenica: Samuel Trinki 60.— po 50.— Samuel Papo, Artur Kraus, po 30.— Rafael S. Trinki, po 20.— Sam. Montilja, Samuel Levi, po 10.— R. L. 240.—
Sarajevo: po 1000.— Danko Papo, Moise D. Salom, Albert Alkalay, po 250.— dr. Vita Alkaay, po 200.— Haim Izak Finzi, ing. Sumbul, po 100.— Salamon D. Gaon, N. N., Hahara Ješua Salom, Moric Izak G. Papo, Izak R. Danon, Albert Abinun, po 60.— Avram A. Levi, po 50.— Izior Levi, Simon Schuster, Mihael Ast, Jakob H. Montilja, po 40.— Moise Maestro, Moric Albahari, po 30.—, Jos. Haim Zaidik, po 20.—, Jakob Ast, Jakob Maestro 4660.—
Mitrovica: Heinrich Rösler 200.—, po 100.— Jenö Förster, Adolf Rosenberg, po 50.— Gyula Kovač, Sam. Förster, Adolf Sommer, po 40.— Beno Fleischmann, Ignac Deutsch, Karl Villany, po 20.— Imre Fleischman, Bernard Morgenstern 710.—
Sanskimost: Haim Hasson 200.— Eliezer Z. Levi 100.—, David Kabiljo 50.— Braco Hasson 100.— Izak Attijas 100.— 550.— 9060.—

Učinjene usluge.

Rogatica, Po Sari Danon: Salamon Papo 40.— Z. Levi, I. Danon i N. N. po 20.— 100.—

Dječji sab. arci.

Bjelovar: Zdenka Hirschl 1000.—, Branko Beck 206.—, Stefica Pfeiffer 124.—, Branko Hofman 132.—, Slavko Lipšić 113.—, Srećko Leitner 105.—, Fricika Hirschl 100.—, Jetika Fürst 88.—, Lajoš Hirsch 86.—, Olga Fischer 73.—, Kornel Schönfeld 57.—, Beba Leitner 50.—, Ivica Polak 50.—, Josip Stern 42.—, Mirko Pollak, 40.—, Mira Hirschl 30.—, Erna Rechnitzer, 30.—, Zdenko Leitner 20.— 2346.—
Zagreb: Marko Rothmüller 1210.— 3556.—

Obiteljska dar. knjiga.

Sarajevo: Jakob H. Levi sabrao na Herzidan 1500.— Na uspomenu pok. Morica Atijasa sabrala Cili Altarac 500.—, Prigodom zaruka Elze Ehrlich—Albert Maestro sabrao Gedalja Albahari 230.— 2230.—

Pregled

Unišlo je dakle iz Hrvatske Slavonije i Dalmacije K 12.884.—
iz Bosne i Hercegovine K 14.757.—
iz Srbije K 100.—
iz Vojvodine K 666.—
Ukupno K 28.407.—

Od 1. I. do 8. XI. 1921. unišlo je sveukupno K 1,008.782.55.

Natječaj

Izrael. bogoštovna općina u Varaždinu raspisuje natječaj za slijedeća mjesta:

1. Mjesto rabina i voditelja matice.

Natjecatelji moraju dokazati propisano rabinsko usposobljenje, polučeni doktorat filozofije, državljanstvo (odnosno moraju si isto odmah pribaviti) poznavanje uredovnog hrvatskog jezika, a u slučaju neznanja moraju se obvezati, da će isti najkasnije za dvije godine naučiti.

2. Mjesto šoheta i kantora.

Natjecatelji imaju dokazati svoje usposobljenje i državljanstvo (odnosno moraju si državljanstvo pribaviti).

3. Mjesto dušobrižnika i vjroučitelja te šoheta za vršenje službe u filijanom mjestu Krapina. Dokazala kao gore.

Namještenje je za sva ova mjesta provizorno uz međusobni tromjesečni odmak, a nakon dvogodišnje službe stvorit će općinski odbor zaključak o definitivnom namještenju ili produljenju provizornog namještenja.

Plaća i ostali dohodci prema sporazumu. Službeni odnošaj urediti će se ugovorom.

Molbenice sa priložima, medju ovima iskaz obiteljskog stališa, imaju se najkasnije do 15. XII. 1921. dostaviti predstožništvu izrael. bogoštovne općine u Varaždinu.

Na pokusno predavanje pripustiti će se samo po potonjem pozvani i samo ovima će se doznačiti putni trošak.

Dr. Hinko Blan,
predstožnik v. r.

TAPETARSKA RADIONA
JAKOB SINGER ZAGREB
ILICA 67 ILICA 67

preporuča skladište gotovih klupskih uredskih i salonskih garnitura, te fotelje za rastvoriti, otomane, raznih oblika i prevlake, zatim divana, strunjače i stolčiće .. Izradjuje solidno i jeftino popravke i preuredjivanja .. Dosta je dopisnica, dodjem u kuću.

PAMUK

žuti i bijeli
u svim brojevima
dobije se jeftino
kod

A. ROMANO - ZAGREB
AKADEMIČKI TRG 87

PAPIRA
PISAČEG I RISAČEG PRIBORA

za preprodavaoce na veliko i najjeftinije uz brzu, točnu i solidnu podvorbu, može se dobiti kod

MERKUR
D. D.

veletrgovina i konfekcija papira
Telef. 17-95 - ZAGREB - Ilica br. 31.

Brzojavni naslov: PAPERKUR

Podružnica:
Beograd, Kralja Petra br. 70

Tražite cijeniak besplatno

Sveučilištarac
davao bi obuke u violini, eventualno za stan. Uпитati u Uredništvu.

Vunene tkanine
Platnena roba
Švajcarski voili
i batisti

M. BAUER
Tekstilna roba na veliko
Ilica 39 - Zagreb - Ilica 39
Uzorke šaljem po želji

Veliko skladište:
Pliša, moqueta,
Tkanina za pokućstvo,
Afriqua, sirune, federa,
Gradla za madrace i rolete,
Jute platna č. valate, svih
tapetarskih potrepština

prodaja uz najniže cijene
J. OMERZO I DRUG, ZAGREB,
Petrlinjska ulica broj 3, doorište,
telefon broj 21-83

Tražim vještog pomoćnika
mješovite struke, koji se razumije i u pamuk imanufakturu. Cijenjene ponude uz naznaku zahtjeva kod potpune obskrbe i stana u kući slati na
Ignatz Aschev, Sisak

CENTRALNA ESKOMPTNA I MJENJAČNA
ILICA BROJ 26.
BRZOJAVNI NASLOV:
BRODBANKA

BANKA D. D.
U ZAGREBU

ILICA BROJ 26.
TELEFONI: { RAVNATELJ. 8-78
              { BLAGAJNA 15-30
PODRUŽNICE: OSIJEK, DJAKOVO

PRIČUVE PREKO K 45.000.000 DIONIČKA GLAVNICA K 50.000.000 ULOŠCI PREKO K 20.000.000

PRIMA: uloške na knjižice i u tekucem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza.

OBAVLJA: sve burzovne poslove, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno.

DAJE: mjenbene i kontokorentne vjeresije, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete.

PRODAJE: uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na Wien i Prag.